

HIỆU QUẢ BƯỚC ĐẦU ỨNG DỤNG CÔNG NGHỆ THÔNG TIN TẠI TRUNG TÂM THÔNG TIN - THƯ VIỆN, HỌC VIỆN NGÂN HÀNG

Nguyễn Hữu Mười²⁸, Nguyễn Thị Ngọc²⁹

1. Sơ lược quá trình hình thành và phát triển:

Được thành lập ngay từ những ngày đầu thành lập Trường Cao cấp Nghiệp vụ Ngân hàng với quy mô ban đầu rất nhỏ bé. Ngoài việc phục vụ báo và tài liệu tham khảo, thời gian này Thư viện còn kiêm cả việc quản lý kho giáo trình, tổ chức cho mượn giáo trình đối với học viên các khoá đào tạo; biên chế chỉ có 1 người, sinh hoạt cùng phòng Giáo vụ.

Năm 1992, Ngân hàng Trung ương ra quyết định sát nhập Viện Tiền tệ - Tín dụng với Trường Cao cấp Nghiệp vụ Ngân hàng để thành lập Trung tâm Đào tạo và Nghiên cứu khoa học Ngân hàng. Viện Tiền tệ - Tín dụng Ngân hàng được đổi tên thành Viện Khoa học Ngân hàng, là 1 bộ phận trong Hội sở chính của Trung tâm đào tạo. Lúc này bộ phận thư viện của Trường Cao cấp Nghiệp vụ Ngân hàng được sát nhập với phòng Tư liệu của Viện Tiền tệ - tín dụng Ngân hàng để hình thành nên Phòng Tư liệu - biên dịch (thuộc Viện Khoa học Ngân hàng).

Từ tháng 2/1998, sau khi Học viện Ngân hàng được thành lập, phòng Tư liệu - Biên dịch được đổi tên là Phòng Tư liệu - Thư viện và Xuất bản - là một đơn vị trực thuộc Viện Nghiên cứu Khoa học Ngân hàng (trước đây là Viện Khoa học Ngân hàng).

Trên cơ sở định hướng phát triển của Học viện về lâu dài, học tập kinh nghiệm của các trường đại học khác trong nước, với mục đích không ngừng đẩy mạnh hoạt động thông tin - tư liệu - thư viện phục vụ công tác học tập, giảng dạy và ả CKH, từ tháng 3/2004 phòng Tư liệu - Thư viện và Xuất bản thuộc Viện ả nghiên cứu Khoa học ả ngân hàng đã được Giám đốc Học viện chuyển thành Trung tâm Thông Tin - Thư Viện thuộc Học viện.

---

²⁸ Giám đốc Trung tâm Thông tin – Thư viện, Học viện ả ngân hàng

²⁹ Trung tâm Thông tin – Thư viện, Học viện ả ngân hàng

Đến nay, hoạt động thông tin - tư liệu và thư viện của Trung tâm về cơ bản đã hoàn thành nhiệm vụ chủ yếu được giao và có đóng góp đáng kể vào thành tích đào tạo chung của Học viện. Trung tâm đã và đang dần trở thành nơi cung cấp thông tin, kiến thức bổ sung cho cán bộ giảng viên và sinh viên, tạo nên những tiền đề thiết thực cho việc dạy tốt, học tốt. Từ năm học 2008, Học viện thực hiện đào tạo theo hệ thống tín chỉ, Thư viện đã trở thành giảng đường thứ 2 của người học, nhu cầu mở rộng phòng đọc, tạo thêm hình thức phục vụ, sản phẩm và dịch vụ mới đã ngày càng cần thiết.

Hiện nay, Trung tâm TT - TV được tổ chức thành các bộ phận:

- Bộ phận Bổ sung và xử lý tài liệu;
- Bộ phận Thông tin - Tư liệu - Xuất bản;
- Các phòng đọc tự chọn các loại hình: sách tiếng Việt, sách ngoại văn, báo tạp chí, luận án, luận văn, đề tài ả CKH (6 phòng)
- Phòng máy tính phục vụ cán bộ - giáo viên
- Phòng truy cập Internet dành cho sinh viên;
- Quầy sách ngân hàng.

2.Cơ sở vật chất - kỹ thuật

Kể từ tháng 9/2006, Trụ sở Trung tâm TT – TV Học viện ả H là một khu riêng biệt với ngôi nhà 7 tầng có tổng diện tích sử dụng trên 1600 m², được trang bị trang thiết bị đồng bộ để phục vụ cho ả DT và các hoạt động nghiệp vụ.

+ Hệ thống máy tính và mạng:

- Hệ thống máy tính cho sinh viên truy cập internet: 37 máy
- Phòng máy tính cho giáo viên truy cập internet: 12 máy
- Hệ thống máy tính tra cứu: 06 máy
- Hệ thống máy tính dùng cho các bộ phận nghiệp vụ: 08 máy

Tất cả các máy tính này đều nối mạng với máy chủ của Học viện. Các phòng làm việc và phòng máy tính đều được trang bị cả đầu phát tín hiệu Wireless để phục vụ cho việc truy cập không dây vào mạng LA ả . Đồng thời, Trung tâm cũng được

trang bị riêng 1 đường ADSL để phục vụ cho việc kết nối hệ thống máy tính với mạng Internet.

Từ tháng 7 năm 2010, Trung tâm sử dụng Phần mềm ILIB 4.0 của Công ty Tã HH giải pháp phần mềm CMC trong các hoạt động chuyên môn thư viện.

+ Các trang thiết bị thư viện chuyên dùng:

- Các thiết bị hỗ trợ hoạt động nghiệp vụ: máy in, máy scan, máy photocopy, đầu đọc mã vạch,...

- Hệ thống giá sách, thang lấy sách, xe đẩy sách mới, hiện đại.

- Hệ thống bàn đọc, ghế ngồi dành cho bạn đọc được trang bị phù hợp với tiêu chuẩn của thư viện hiện đại. Hiện nay các phòng đọc cùng một lúc có thể đáp ứng đủ chỗ ngồi cho gần 400 độc giả, với đầy đủ ánh sáng, hệ thống quạt mát, quạt thông gió.

ã goài ra, Trung tâm còn được lắp đặt hệ thống thang máy, tủ gửi đồ phục vụ bạn đọc, hệ thống báo cháy tự động. Trung tâm đã tiến hành dán chỉ từ vào tài liệu và lắp đặt hệ thống công từ để hạn chế việc thất thoát vốn tài liệu

3. Nguồn lực thông tin

Kho tài liệu của Trung tâm hiện có 5.530 đầu sách với 32.650 cuốn tài liệu. Cụ thể:

+ Kho Luận án, luận văn và đề tài ả CKH có: 179 luận án Tiến sĩ, 571 luận văn Thạc sĩ, 324 đề tài ả CKH, 2.398 khoá luận tốt nghiệp và 51 loại kỷ yếu khoa học.

+ Phòng đọc báo tạp chí có: 55 loại báo và 42 loại tạp chí.

+ Kho sách ngoại văn có: 286 đầu sách.

ã goài ra, Trung tâm cũng đã rất chú ý đến nguồn thông tin điện tử, các CSDL on-line. Trung tâm đã chủ động liên hệ với các ả hà xuất bản trong và ngoài nước để xin cung cấp miễn phí một số tài liệu. Đặc biệt trong năm 2007, 2008 và 2010, Trung tâm đã liên hệ và được ả hà xuất bản Emeral (Anh) cho phép cán bộ, giáo viên và sinh viên Học viện truy cập miễn phí để khai thác các CSDL điện tử on-line về lĩnh vực kinh tế, tài chính - ngân hàng, giúp tiết kiệm được 1 khoản kinh phí không nhỏ (khoảng 1400 USD/tháng) cho Học viện.

Từ đầu tháng 4 /2008, Trung tâm đã tiếp nhận và đưa vào khai thác 1 CSDL sách điện tử mới E-Brary với thời hạn truy cập 3 năm (4/2008 – 4/2011). Đây là một CSDL sách điện tử toàn văn với hơn 40.000 đầu sách thuộc lĩnh vực tài chính - ngân hàng và quản trị - kinh doanh được tập hợp từ hơn 170 ấn bản xuất bản danh tiếng và trường đại học lớn trên thế giới. Tổng kinh phí để mua quyền truy cập và sử dụng CSDL này khoảng 13.000 USD/năm.

Toàn bộ số tài liệu có trong Thư viện đã biên mục các chuẩn nghiệp vụ hiện đại (Khung phân loại DDC, khổ mẫu MARC 21, qui tắc biên mục Anh - Mỹ), giúp hình thành các phòng đọc tự chọn để tạo tối đa khả năng tiếp cận nguồn thông tin - tư liệu cho bạn đọc, tạo khả năng trao đổi và liên thông dữ liệu giữa các thư viện của các trường đại học và các thư viện khác trong toàn quốc.

Trung tâm đã và đang xây dựng CSDL để hình thành nguồn dữ liệu điện tử, giúp người dùng tin (ả DT) có thể truy cập và tìm kiếm thông tin từ xa.

4. Đánh giá hiệu quả bước đầu ứng dụng công nghệ thông tin trong các hoạt động tại Trung tâm

Cho đến trước năm 2008, việc áp dụng tin học chỉ mới dừng ở khâu quản lý bổ sung, xử lý tài liệu ở mức đơn giản dựa trên Chương trình Microsoft Excel. Hầu hết các công việc đều được thực hiện một cách thủ công, đơn giản, nên hiệu quả công việc còn rất thấp. Các công cụ và sản phẩm cho ả DT hầu như chưa có, tác dụng của hệ thống máy tính được trang bị mới chỉ dừng ở mức cho phép ả DT truy cập Internet miễn phí. Có thể nói đây là điểm yếu của Trung tâm, đặc biệt trong điều kiện công nghệ thông tin đã được ứng dụng rất hiệu quả tại các Trung tâm TT-TV khác trong hệ thống thư viện đại học nói riêng và hệ thống thư viện cả nước nói chung.

Trăn trở trước tình hình này, cán bộ phụ trách mảng tin học của Trung tâm đã tạo lập chương trình quản lý cơ sở dữ liệu dựa trên Chương trình Microsoft Access. Các khâu công tác đã được dần cải tiến, đặc biệt là đối với công tác biên mục tài liệu. Các CSDL được tạo lập theo hướng tuân thủ khổ mẫu MARC 21. Một số sản phẩm thư viện đã được tạo lập một cách nhanh chóng và mang tính tự động hóa cao hơn như: thư mục, nhãn tài liệu, các loại bảng biểu báo cáo,... Trung tâm đã tạo được công cụ tra cứu tài liệu trên máy tính để phục vụ nhu cầu tài

liệu cho sinh viên. Việc quản lý tài sản - tài liệu thư viện được thực hiện một cách nhanh chóng và chính xác hơn.

Âm hưởng mạnh hơn nữa công tác tin học hóa, tạo bước phát triển nhanh, sâu, và toàn diện cho tất cả các khâu công tác; tăng cường khả năng đáp ứng nhu cầu thông tin của người dạy và người học tại Học viện, đồng thời bắt kịp tốc độ phát triển của các thư viện trường đại học, Trung tâm đã lựa chọn và đưa vào sử dụng Phần mềm thư viện điện tử ILIB 4.0 của Công ty T&H giải pháp phần mềm CMC.

Thời gian sử dụng Phần mềm Ilib tuy còn ngắn nhưng đã cho thấy hiệu quả bước đầu khá tích cực, thể hiện trước hết ở công tác bổ sung, biên mục tài liệu. Các thao tác được tiến hành theo hướng chuyên nghiệp hóa, do đó tiết kiệm được thời gian và nhân lực. Bộ phận bổ sung đã kiểm soát tốt hơn việc mua trùng tài liệu mới, phân bổ tài liệu mới về các kho phục vụ. Đối với bộ phận biên mục, các chuẩn nghiệp vụ được thực hiện chặt chẽ hơn, đặc biệt là kiểm soát tính nhất quán trong phân loại, định từ khóa cho tài liệu. Các sản phẩm đầu ra như thư mục chuyên đề, thư mục tài liệu mới, nhãn,... được thực hiện một cách dễ dàng, nhanh chóng.

Đối với Module OPAC, việc tra tìm tài liệu của ả DT đã được thực hiện nhưng mức độ đáp ứng chưa cao, vẫn xảy ra tình trạng ả DT không mở được trang OPAC. Hiện Công ty CMC và Trung tâm mạng của Học viện đang nghiên cứu tìm hiểu nguyên nhân để khắc phục tình trạng này. Mặt khác, do chưa đưa được trang OPAC lên trang chủ của Học viện nên ả DT chưa thể truy cập từ xa vào các CSDL. Đồng thời chưa tạo được kênh thông tin hai chiều trực tuyến giữa thư viện với người dùng tin để kịp thời nắm bắt nhu cầu, điều chỉnh phương thức làm việc đáp ứng nhu cầu của người dùng tin.

Đối với việc quản lý lưu thông, Trung tâm đang tiến hành chuẩn bị các điều kiện để tiến hành lưu thông trên phần mềm như: dán mã vạch cho tài liệu hồi cố, cập nhật dữ liệu người dùng tin vào module Lưu thông trên phần mềm, xây dựng chính sách quản lý lưu thông,...

Song song với việc áp dụng phần mềm thư viện hiện đại trong tất cả các công tác nghiệp vụ, Trung tâm đã bắt đầu hướng đến việc chuẩn bị các điều kiện để xây

dựng thư viện số. Các tài liệu quý như: luận án tiến sĩ, công trình ả CKH cấp ngành, cấp nhà nước đã được scan toàn văn đối với tài liệu cũ, lưu chiều file điện tử đối với tài liệu mới. Trung tâm cũng đã tiến hành mua các tài liệu điện tử. Việc xây dựng các cơ sở dữ liệu số hoá đang được nghiên cứu trên cơ sở tìm hiểu kinh nghiệm của các Thư viện đã làm tốt công tác này như: Trung tâm Thông tin - Thư viện Đại học ả goại thương, Đại học Hà ả ội, Đại học Sư phạm, Đại học Bách khoa, Đại học Quốc gia Hà ả ội, ...

5. Các định hướng phát triển:

- Đề nghị nâng cấp hệ thống mạng và máy tính: quá trình cài đặt và chạy thử nghiệm phần mềm cho thấy hệ thống máy tính và mạng tại Trung tâm và Học viện cần phải được sửa chữa, nâng cấp: máy tính gồm nhiều chủng loại, có một số máy của các dự án trước đây để lại, một số máy của các ả H tặng có cấu hình đơn giản, đã sửa chữa và nâng cấp, khi chạy phần mềm ILIB 4.0 của CMC, các thiết bị này và hệ thống mạng LA ả đã bộc lộ nhược điểm cần được khắc phục. Đồng thời cần phải có đội ngũ cán bộ tin học chuyên trách để đảm bảo hệ thống vận hành ổn định.

- Trước mắt sẽ đưa trang tra cứu OPAC lên Website của Học viện để hỗ trợ truy cập từ xa vào các cơ sở dữ liệu của Trung tâm, tiến tới xây dựng cổng thông tin cho Trung tâm nhằm đáp ứng tốt hơn nữa nhu cầu của ả DT, tạo kênh thông tin hai chiều, thuận lợi và nhanh chóng giữa Trung tâm Thông tin – Thư viện và ả DT.

- Đề nghị được trang cấp các thiết bị cần thiết để xây dựng phòng đa phương tiện, giúp ả DT khai thác được tài liệu dạng âm thanh, hình ảnh.

- Xây dựng thư viện số: do sự hạn hẹp về mặt bằng diện tích phục vụ, số lượng tài liệu của Trung tâm còn quá ít, đặc biệt là trong điều kiện Học viện ả ngân hàng bắt đầu đào tạo theo hình thức tín chỉ, Trung tâm đang hướng đến kế hoạch xây dựng thư viện số để tăng cường đáp ứng nhu cầu thông tin của người dạy và người học. Trung tâm đã đăng kí thực hiện Đề tài ả CKH cấp Học viện về xây dựng thư viện số, theo đó dự toán kinh phí bước đầu là khoảng 5 .000.000.000 (ả ả tỷ đồng).

6. Những kiến nghị :

- Đối với Học viện ả ngân hàng : Trung tâm mong muốn nhận được sự đầu tư hơn nữa trong việc nâng cấp hạ tầng thông tin, tăng cường kinh phí cho bổ sung tài liệu, cử cán bộ đến tham quan học tập kinh nghiệm của các cơ quan thông tin trong và ngoài nước.

- Đối với Liên hiệp Thư viện các trường Đại học khu vực phía Bắc, các Trung tâm Thông tin – Thư viện trường đại học trên địa bàn Hà ả ội, đặc biệt là các trường có đào tạo ngành kinh tế - ngân hàng: tư vấn xây dựng thư viện điện tử, chia sẻ kinh nghiệm chuyên môn, chia sẻ nguồn tài nguyên, tiến tới thực hiện cho phép người dùng tin được liên thông sử dụng tài liệu.

Tham dự Hội thảo về công tác tin học hoá, hiện đại hoá thư viện, Trung tâm Thông tin – Thư viện mong muốn học hỏi, tiếp thu được những kinh nghiệm quý báu để bổ sung vào kế hoạch phát triển của mình trong giai đoạn 2010-2015.